

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Економіка» вибірових компонент
освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Аеронавігація

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління,
протокол від 31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.п.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Носач І.В.

Рецензенти:

1. Доктор економічних наук, професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського – Дружиніна В.В.
2. Кандидат економічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС – Пушкар О.І.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вибіркової навчальної дисципліни складена відповідно до освітньої-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти («Аеронавігація» зі спеціальності 272 Авіаційний транспорт).

Навчальна дисципліна «Економіка» – це одна із вибірових дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Аеронавігація».

Об'єкт та предмет дисципліни Об'єктами економіки виступають виробнича діяльність підприємства, механізми формування і використання основних факторів виробництва і економічних ресурсів підприємства, предметом є масові явища і процеси в економіці, закономірності їх формування та розвитку, тенденцій інтернаціоналізації економіки, форм, методів економічної діяльності, принципів і середовища її розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Економіка» це одна із вибірових дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки бакалаврів яка формує комплекс знань з економіки.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці
2. Персонал і трудовий потенціал підприємства
3. Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси
4. Інвестиції та оборотні кошти
5. Організація, виробництво та інфраструктура виробництва
6. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції
7. Продуктивність, мотивація та оплата праці
8. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка» є розкриття сутності підприємства як системи і суб'єкта господарювання, основних видів його діяльності. Охарактеризувати взаємозв'язок ресурсних складових підприємницької діяльності, систему показників та порядок їх розрахунку. Викласти методики використання різноманітних інструментів планування, обґрунтування, прийняття і реалізації організаційно економічних рішень та оцінки їх наслідків. Пояснити вплив різних чинників на організацію та ефективність діяльності підприємства, результативність роботи його підрозділів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка» є: формування комплексу знань з економіки, організації та ефективного господарювання на рівні первинних ланок виробництва і підприємства в цілому; усвідомлення сутності основних категорій і понять; з'ясування змісту економічної роботи; розвиток навичок використання принципів, способів та інструментів обґрунтування, вибору і реалізації управлінських рішень.

1.3. Згідно з освітньою програмою здобувачі вищої освіти повинні:
знати:

- сучасні тенденції розвитку світової економіки;
- стан і особливості економічного життя України;
- склад, методи аналізу необоротних активів, види і характеристики нематеріальних активів підприємства;
- склад і класифікацію оборотних засобів, зміст кругообігу оборотних засобів, методи нормування оборотних засобів,
- джерела утворення оборотних засобів підприємства;
- склад плану виробництва і реалізації продукції, види продукції, методи їх розрахунку, поняття і розрахунок виробничої потужності підприємства;
- категорії персоналу, порядок планування його чисельності, визначення рівня продуктивності праці, сутність, алгоритм мотивації, форми і системи оплати праці;
- сутність собівартості продукції, структуру поточних витрат, порядок розрахунку кошторису і калькуляції, проведення ціноутворення на продукцію в різних умовах;
- характеристики і структуру інвестицій, їх джерела і необхідну величину, методику оцінки ефективності інвестицій;
- фінансово-економічні показники господарської діяльності підприємства.

вміти:

- аналізувати сучасні економічні процеси провідних держав світу та України;
- вибирати стратегії розвитку підприємства;
- проводити облік, оцінку, визначати ефективність використання основних виробничих фондів, розраховувати амортизаційні відрахування, оцінювати вартість нематеріальних активів;
- визначати рівень використання оборотних засобів на підприємстві, проводити нормування оборотних засобів;
- розраховувати відповідно до плану виробництва і реалізації необхідні кількості товарної, валової, реалізованої продукції, незавершеного виробництва;
- розраховувати величину і визначати відповідний рівень використання виробничої потужності підприємства;
- розраховувати рівень продуктивності праці на підприємстві, величини заробітної плати при різних формах і системах оплати;
- розраховувати і аналізувати кошторис витрат і калькуляцію собівартості продукції, визначати оптимальний рівень цін в різних умовах реалізації;
- визначати найбільш ефективні джерела інвестицій, обраховувати їх величину, обґрунтовувати ефективність інвестиційних проектів;
- розраховувати і аналізувати показники доходу, прибутку, рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства.

1.4. Форма підсумкового контролю (залік).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 24 годин / 0,8 кредита ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі авіаційного транспорту, у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів вивчення елементів транспортної системи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-7	Здатність приймати обґрунтовані рішення
	ЗК-12	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члени суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
	ЗК-13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніки і технологій, і використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
Фахові компетентності (ФК)	ФК-1	Здатність забезпечувати безпеку та економічну ефективність польотів повітряних суден (вертольотів)

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема №1 Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці

Визначення, цілі і напрями діяльності підприємства. Класифікація і структура підприємств. Добровільні форми об'єднання підприємств. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства. Галузева структура економіки і промисловості України

Тема №2 Персонал і трудовий потенціал підприємства

Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства. Класифікація і структура персоналу підприємства. Показники наявності та руху персоналу. Визначення планової чисельності. Кадрова політика і система управління персоналом

Тема №3 Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси

Сутність і склад нематеріальних ресурсів. Сутність, структура та організація основних фондів. Оцінка вартості основних фондів. Фізичне і моральне зношення. Просте відтворення основних фондів. Амортизація

Тема №4 Інвестиції та оборотні кошти

Інвестиції, їх види. Поняття і структура оборотних фондів. Оборотні кошти, їх класифікація

Тема №5 Організація, виробництво та інфраструктура виробництва

Виробничі процеси, їх класифікація та принципи організації. Організація виробничого процесу у просторі і часі. Виробнича структура підприємства, її види та характеристика. Виробнича потужність підприємства, чинники, що впливають на неї. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах

Тема №6 Виробництво, якість і конкурентоспроможність

Якість і конкурентоспроможність продукції. Стандартизація і сертифікація продукції. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції. Чинники підвищення якості і конкурентоспроможності продукції

Тема №7 Продуктивність, мотивація та оплата праці

Поняття продуктивності праці. Виріток і трудомісткість. Методи визначення прибутку. Регламент праці у часі. Оплата праці: сутність, функції

Тема №8 Фінансово - економічні результати та ефективність діяльності

Баланс підприємства, його структура. Формування фінансових результатів діяльності підприємства. Поняття, види і розподіл прибутку підприємства

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Азарова А.О., Нікіфорова Л.О. Економіка підприємства. Практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. В. : ВНТУ, 2016. – 216 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства. Підручник. – К.: Кондор, 2016. – 378 с.
3. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погрішук Б.В. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 304 с.

4. Іванілов О.С. Економіка підприємства. Підручник. – К. : ЦНЛ, 2019. – 728 с.
5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 596 с.

Допоміжна література:

6. Конституція України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
7. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
9. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства. Підручник К. : Ліра-К, 2013. – 664 с.
10. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 218 с.
11. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
12. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
13. Заблоцький Б.Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 428 с.
14. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: практикум. – К. : Ліра-К, 2014. – 308 с.
15. Круш П.В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCEL). Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 256 с.
17. Лазебний В.С. Основи інтелектуальної власності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 160 с.
18. Мороз В.С. Організація виробництва. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 256 с.
19. Петухова О.М. Інвестування. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 336 с.
20. Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. – Х. : Олді-плюс, 2014. – 436 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

21. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
23. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) - World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Питання для підсумкового контролю (заліку):

1. Визначення, цілі і напрями діяльності підприємства
2. Класифікація і структура підприємств
3. Добровільні форми об'єднання підприємств
4. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства
5. Галузева структура економіки і промисловості України
6. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства
7. Класифікація і структура персоналу підприємства
8. Показники наявності та руху персоналу
9. Визначення планової чисельності
10. Кадрова політика і система управління персоналом
11. Сутність і склад нематеріальних ресурсів
12. Сутність, структура та організація основних фондів
13. Оцінка вартості основних фондів
14. Фізичне і моральне зношення
15. Просте відтворення основних фондів. Амортизація
16. Інвестиції, їх види
17. Поняття і структура оборотних фондів
18. Оборотні кошти, їх класифікація
19. Виробничі процеси, їх класифікація та принципи організації
20. Організація виробничого процесу у просторі і часі
21. Виробнича структура підприємства, її види та характеристика
22. Виробнича потужність підприємства, чинники, що впливають на неї
23. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах
24. Якість і конкурентоспроможність продукції
25. Стандартизація і сертифікація продукції
26. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції
27. Чинники підвищення якості і конкурентоспроможності продукції
28. Поняття продуктивності праці
29. Виробіток і трудомісткість
30. Методи визначення прибутку
31. Регламент праці у часі
32. Оплата праці: сутність, функції
33. Баланс підприємства, його структура
34. Формування фінансових результатів діяльності підприємства
35. Поняття, види і розподіл прибутку підприємства